

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ПАРТИТУР

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”

Спеціалізація
“Народне інструментальне мистецтво”
(народні інструменти)

Київ – 2008

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ПАРТИТУР

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Народна художня творчість”

Спеціалізація
“Народне інструментальне мистецтво”
(народні інструменти)

Київ – 2008

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ПАРТИТУР

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 20 с.

Укладач	<i>С. Д. Лотоцька</i> – викладач Калуського коледжу культури і мистецтв
Рецензенти:	<i>П. М. Чоловський</i> – заслужений працівник культури України, доцент кафедри музикознавства Інституту культури і мистецтв Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника <i>Б. П. Гивель</i> – викладач Самбірського училища культури
Редактор	<i>І. Б. Атаманчук</i>
Відповідальний за випуск	<i>Т. Ф. Стронько</i>

Навчальне видання

Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк ризографічний
Ум. друк. арк. 1,16. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА” м. Вінниця, вул. Квятека, 20

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК №2646 від 11.10.2006 р.

Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81

E-mail: info@novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією з профільюючих дисциплін навчального плану спеціалізації “Народне інструментальне мистецтво” (народні інструменти) є курс “Диригування та читання партитур”.

Програма з даної навчальної дисципліни розрахована на студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації училищ (коледжів) культури та мистецтв на базі неповної загальної середньої освіти.

Програма укладена з врахуванням вимог державного стандарту нормативної навчальної дисципліни “Диригування та читання партитур”.

Майбутня професія вимагає від випускника цілого комплексу теоретичних і практичних знань, умінь і навичок, здобутих в процесі вивчення предмету “Диригування та читання партитур” у тісному зв’язку з такими предметами навчального плану, як “Спеціальний музичний інструмент”, “Аналіз музичних форм”, “Гармонія”, “Сольфеджіо”, “Вивчення оркестрових інструментів”, “Оркестровий клас”, “Інструментознавство та інструментовка”, “Музична література”, “Теорія музики”, “Фортепіано” та ін.

Завдання курсу

1. Дати студенту теоретичні знання та практичні навички з диригентської техніки.
2. Навчити студента самостійно працювати над партитурами для ансамблю, оркестру народних інструментів (основні прийоми, методи).
3. Ознайомити з основними видами репетицій та методами роботи з оркестром (ансамблем) народних інструментів.
4. Навчити читати на фортепіано нескладні оркестрові та ансамблеві партитури різних жанрів.
5. Засвоїти навчальний та концертний репертуар, необхідний для проведення диригентської практики та майбутньої роботи з оркестровим (ансамблевим) колективом.
6. Розвивати педагогічні та організаційні здібності студента.
7. Підвищувати загальномузичну культуру студента, виховувати любов до народної інструментальної музики.
8. Ознайомити студента з широким колом творів української та світової музичної класики і з кращими зразками сучасної музики.

Головна мета курсу – підготовка студента до практичної диригентсько-виконавської і навчально-виховної роботи з самодіяльним оркестром (ансамблем) народних інструментів.

Методичні рекомендації

Техніка диригування – це комплекс засобів і прийомів, за допомогою яких диригент впливає на колектив виконавців.

М. Канерштейн

Сучасне диригування – наймолодший з усіх виконавських фахів, тому тут особливо багато нез'ясованого і спірного.

У теорії диригентського мистецтва є ряд дискусійних, малодосліджених питань. Тому рекомендується викладачам спеціалізації кожного окремого навчального закладу визначитися з *основними поняттями*.

Якщо говорити про методику опанування будь-яким фахом, існує необмежене коло засобів, до яких може звернутися педагог у своїй роботі. Проте вибір конкретних методів зумовлений рядом певних факторів. Звичайно, вирішальну роль тут відіграють *досвід вихователя – і педагогічний, і виконавський, особливості його творчих рис, його індивідуальність*.

Крім того, в кожному окремому випадку педагог повинен враховувати рівень професійної підготовки студента, його здібності, загальний і музичний розвиток, а разом з тим – рівень складності твору, що вивчається, як з точки зору його музичного змісту, так і з боку технічного втілення в диригуванні.

Кінцевою метою викладача, його основним завданням є виховання диригента-музиканта, який відповідав би високим вимогам сучасного музичного мистецтва.

В процесі становлення художньої індивідуальності диригента важлива роль належить формуванню його світогляду, безперервному зростанню і збагаченню загальної культури, невпинному поглибленню знань з філософії, естетики, історії та інших видів мистецтва. Тому в період навчання будь-яка дисципліна, яка входить у навчальний план, є для диригента не менш важливою, ніж фах. Ґрунтовне вивчення всіх музичних і загальноосвітніх предметів доповнить і закріпить знання,

одержані по класу диригування, і створить базу для розвитку загального і музичного світогляду.

Вивчення техніки диригування – це складний та багатогранний процес, що розвивається шляхом оволодіння студентом знаннями і практичними навиками, які повинні стати вмінням знаходити диригентські жести (прийоми) для передачі виконавських намірів.

Візуальна сторона диригентської діяльності взагалі важко піддається словесному описанню. Жест набагато зручніше показати наглядно, на фоні музики, особливості якої він має відобразити, ніж описати його словами поза звучанням музичного матеріалу. Тому необхідно забезпечити систематичне вивчення основних положень теорії диригування, які слід супроводжувати практичними прикладами та вправами до кожного розділу для освоєння конкретного прийому.

Майбутній диригент повинен оволодіти грою на кількох оркестрових інструментах, а також вміти практично використовувати весь комплекс спеціальних (фахових) знань: з теорії музики, читання партитур, інструментознавства, методики роботи з оркестром, вивчення оркестрових інструментів, спеціалізованого фортепіано та ін.

Для унаочнення викладу доцільно користуватись музичними зразками творів українських та зарубіжних класиків, сучасних композиторів, оригінальних творів для ансамблів та оркестрів народних інструментів.

Важливе значення в навчанні має підбір репертуару, який визначає зміст навчального процесу.

Вдало підібраний репертуар – запорука успішного навчання

При підборі репертуару необхідно вирішити два основних питання:

- які нові знання і навички набуває студент, працюючи над даним твором;
- розвитку яких сторін особистості буде сприяти зміст твору, що виконується.

Репертуар відіграє вирішальну роль у формуванні майбутнього спеціаліста, у вихованні його художнього смаку, музичного мислення, розвитку професійних навичок. Навчальний репертуар повинен виховувати особистість студента, збагачувати його духовний світ, сприяти його всебічному розвитку.

Підбір репертуару має бути систематизований для планомірного розвитку виконавських навиків.

Викладач повинен включати до репертуару твори, враховуючи загальний рівень знань студента та його індивідуальні особливості, а також поступово формувати його творчий багаж, забезпечуючи накопичення репертуару для майбутньої професійної діяльності.

Диригування та читання партитур тісно взаємопов'язані. Читання твору за фортепіано і методом диригування є важливим елементом формування майбутнього фахівця.

Важливо виховати у студентів потребу в прослуховуванні аудіо-, відеозаписів концертів, у відвідуванні концертів професійних і аматорських колективів.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Кредити	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
297 / 5,5	193	104

РОЗПОДІЛ ГОДИН ПО СЕМЕСТРАХ

Курс	II		III		IV	
	III	IV	V	VI	VII	VIII
Семестр	17	20	17	20	16	15
Кількість тижнів	1	2	2	2	2	2
Кількість годин у тиждень	25	50	46	62	54	60
Аудиторні заняття	17	40	34	40	32	30
Самостійна робота	8	10	12	22	22	30
Форма контролю	Диф. залік	Диф. залік	Екз.	Диф. залік	Екз.	Диф. залік Держ. екз.

З метою контролю виконання всього програмового матеріалу доцільно в середині семестру проводити контрольне заняття в присутності 2-3 викладачів циклової комісії.

В кінці семестру проводиться диференційований залік або екзамен.

Перевіряються як теоретичні знання студентів, так і практичні навички виконання творів. Оцінка виставляється за трьома формами: диригування, читання партитур та відповідь на запитання колоквиуму (екзаменаційного білета).

По закінченні курсу студенти складають державний екзамен.

ЗМІСТ КУРСУ

II курс

...перш ніж взяти на себе сміливість керувати, треба оволодіти технікою, яка не приходить сама по собі.

Шарль Мюнш

III семестр

Протягом семестру студент вивчає теоретичний матеріал, вправи по технічних завданнях курсу та практичний репертуар.

Теоретичний матеріал

1. Мета і завдання курсу.
2. З історії виникнення та розвитку диригування. Видатні диригенти.
3. Поняття про динамічні відтінки і динамічну шкалу.
4. Поняття про основні темпи (повільні, помірні, швидкі). Метроном.

Теоретично-практичний матеріал

1. Диригентський апарат і його будова.
2. Постановка диригентського апарату.
3. Диригування. Тактування.
4. Диригентський жест та його будова.
5. Типи диригентських жестів та види змахів.
6. Позиції рук у диригуванні.
7. Ауфтакт і його роль у диригуванні. Види ауфтактів.
8. 4-, 3-, 2-дольні схеми. Вступи і зняття на початок долі та її частину.
9. Основні штрихи (легато, нон легато, стакато, маркато) і відображення їх у жестах диригента.
10. Відображення метроритмічної будови мелодії в диригентському жесті.

Вправи по технічних завданнях курсу (для розвитку рухливості і пластичності жестів рук; показ початку і завершення звучання...)

Диригування музичних творів простих форм по клавiру. Вивчити 3 твори простої форми по клавiру в 4-, 3-, 2-дольній схемах.

При підборі репертуару враховувати різноманітність штрихів, темпів, динамічних відтінків.

Самостійна робота

Написання анотацій творів, що виконуються.

Диференційований залік

1. Продиригувати по клавіру три твори простої форми.
2. Відповісти на теоретичні питання в обсязі вивчених тем.
3. Практично виконати вправи по вивчених темах.
4. Представити анотації творів, що виконуються.

IV семестр

Удосконалення мануальної техніки

Протягом семестру вивчаються такі теми:

1. Функції правої та лівої руки диригента.
2. Амплітуда диригентських жестів.
3. Поняття про фразування.
4. Характер змаху.
5. Активні і пасивні жести.
6. Поступова зміна динаміки. Спосіб виконання диригентським жестом.
7. Прискорення і сповільнення темпу. Техніка виконання.
8. Партитура, дирекціон, клавір. Умовні позначення, що зустрічаються в партитурі. Види партитур.
9. Ансамблі народних інструментів (однорідні та мішані).
10. Диригентська паличка.

Вправи по технічних завданнях курсу.

Продиригувати 3–4 твори простої фактури по ансамблевих чи нескладних партитурах для оркестру народних інструментів.

Самостійна робота

1. Написання анотацій.
2. Оформлення партитур.

Контрольне заняття

1. Продиригувати 1–2 твори.
2. Відповісти на теоретичні запитання з курсу, виконати задані диригентські прийоми.
3. Анотації.

Диференційований залік

1. Продиригувати 2 твори.
2. Представити анотації творів, що виконуються.
3. Відповісти на теоретичні питання з курсу, виконати задані диригентські прийоми.

III курс

Тільки той жест закономірний, на який оркестр дає правильну відповідь.

Генрі Вуд

V семестр

Починається курс **“Читання партитур”**.

1. Складні розміри. Дроблення на “3” в диригентському жесті. 6-, 9-, 12-дольні схеми. Виконання у швидкому і повільному темпах.
2. Прийоми тактування розмірів $3/2$, $4/2$, $2/2$, $8/4$, $8/8$ з дробленням на “2”.
3. Фермата, її види і спосіб виконання.
4. Поняття про оркестрові функції.

Вправи по технічних завданнях курсу.

Продиригувати 4 твори (1 з яких має складний розмір) по партитурі.

Прочитати на фортепіано окремі оркестрові функції і партії транспонуючих інструментів нескладних партитур (для роботи з ансамблем чи оркестром з навчальної практики).

Контрольне заняття

1. Продиригувати два твори.
2. Відповісти на теоретичні запитання з курсу, виконати задані диригентські прийоми.
3. Анотації.

Екзамен

1. Продиригувати два твори.
2. Представити анотації творів, що виконуються.
3. Відповісти на питання екзаменаційного білета.
4. Прочитати на фортепіано одну нескладну ансамблеву партитуру по оркестрових функціях.

VI семестр

Удосконалення навиків диригування та читання партитур, набутих студентом у попередніх семестрах.

1. Однодольна схема.
2. 5- і 7-дольні схеми, їх різновиди.
3. Раптова зміна динаміки. Техніка виконання.
4. Раптова зміна темпу. Відображення в диригентських жестах.
5. Акцент. Спосіб виконання.
6. Синкопа та її види, техніка виконання диригентським жестом.
7. Оркестрові функції. Аналіз і читка за інструментом окремих функцій.
8. Засоби музичної виразності, їх роль у створенні музичного образу.
9. Розподіл диригентської уваги в процесі роботи над музичним твором по партитурі.

Вправи по технічних завданнях курсу.

Читання з листа ансамблевих партитур і фрагментів нескладних партитур для оркестру народних інструментів.

Продиригувати 4 твори (один – простий, для розучування з оркестром, планувати разом з керівником навчальної практики).

Самостійна робота

1. Написання анотацій.
2. Оформлення партитур.
3. Читання партитур по оркестрових функціях.
4. Ескізне вивчення 1–2 творів з репертуару оркестру (ансамблю), учасником якого є студент.

Контрольне заняття

1. Виконати 2 твори.
2. Відповісти на теоретичні питання в обсязі вивчених тем.
3. Вміти практично виконати заданий диригентський прийом.
4. Представити анотації творів, що виконуються.

Диференційований залік

1. Продиригувати 2 твори.
2. Відповісти на теоретичні питання з курсу, виконати задані диригентські прийоми.
3. Прочитати на фортепіано фрагмент партитури з творів, що виконуються.
4. Представити партитури творів та анотації до них.

IV курс

Жест диригента – це своєрідна мова, за допомогою якої диригент “розмовляє” з оркестром і слухачами про зміст музики.

I. Мусін

VII семестр

Повторення теоретичного матеріалу і дальше удосконалення елементів диригентської техніки, практичних навиків диригування і читання партитур.

1. Перемінні метри.
2. Речитатив, каденція. Техніка виконання.
3. Акомпанемент. Робота диригента з солістом, вокальною групою і ін.
4. Цезура. Люфт-пауза. Генеральна пауза.
5. Загальні правила пристосування основних диригентських схем і їх варіантів до різних розмірів.

Вправи по технічних завданнях курсу.

Продиригувати 3 музичні твори розвинутої фактури (один – з оркестром навчальної практики).

Читання партитур творів, що виконуються, по оркестрових функціях на фортепіано.

Самостійна робота

1. Написати анотації до творів.
2. Читання партитур.
3. Оформлення партитур.
4. Ескізне вивчення 1–2 творів з репертуару оркестру (ансамблю), учасником якого є студент.

Контрольне заняття

1. Продиригувати під фортепіано твір, що в кінці семестру буде виконуватися з оркестром.
2. Представити анотації.

Екзамен

1. Продиригувати 3 твори (один – з оркестром навчальної практики.)
2. Представити короткий аналіз творів, що диригуються.

3. Дати відповідь на питання екзаменаційних білетів.
4. Прочитати на фортепіано по оркестрових функціях фрагмент партитури з числа творів, що виконуються.

VIII семестр

Удосконалення навиків диригування та читки оркестрових партитур, набутих студентом в III–VII семестрах.

Повторити теоретичний матеріал в обсязі вивчених тем.

Підготувати 2 твори з оркестром (ансамблем) народних інструментів (один з яких, бажано, – власна інструментовка).

Оформити партитури, оркестрові партії, клавіри творів, що виконуються.

Зробити музично-теоретичний аналіз одного з творів, що виконуються з оркестром (ансамблем) народних інструментів.

Самостійна робота

1. Читання партитур з детальним вивченням партій оркестрових груп на фортепіано.
2. Оформлення партитур, оркестрових партій, клавірів творів, що виконуються.
3. Написання музично-теоретичного аналізу.

Диференційований залік проводиться у формі прослуховування державної екзаменаційної програми.

1. Продиригувати 2 твори з оркестром (ансамблем) народних інструментів.
2. Відповісти на питання колоквиуму.
3. Прочитати на фортепіано фрагменти партитур.
4. Представити дипломні матеріали.

Державний екзамен

1. Продиригувати 2 твори з оркестром (ансамблем) народних інструментів.
2. Відповісти на питання екзаменаційного білета.
4. Подати дипломні матеріали:
 - партитури;
 - клавіри;
 - музично-теоретичний аналіз одного з творів.

ДОДАТОК

РЕКОМЕНДОВАНИЙ МУЗИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

III семестр

4-дольна схема

1. Бабаджанян А. Ноктюрн.
2. Дунаєвський І. Вихідний марш із к/ф “Цирк”.
3. Легран М. “Жди мене” з кінофільму “Шербурзькі парасольки”.
4. Мураделі В. Бухенвальдський набат.
5. Українська народна пісня “Засвітали козаченьки”. Обр. М. Різоля.

3-дольна схема

1. Заремба В. “Дивлюсь я на небо” (Думка).
2. Чайковський П. Солодка мрія.
3. Укр. нар. пісня “Місяць на небі”. Обр. М. Різоля.
4. “Санта-Лючія”. Італійська народна пісня.
5. Укр. нар. пісня “Стоїть гора високая”. Обр. М. Різоля.
6. Укр. нар. пісня “Чорнії брови”. Обр. М. Різоля.

2-дольна схема

1. Бах Й. С. Волинка.
2. Гурильов О. “Матінко-голубонько”.
3. Денисов О. Весела полька.
4. Кабалевський Д. Кавалерійська.
5. Різолі М. Українська полька.
6. Рубінштейн А. Мелодія.
7. Шуберт Ф. Музичний момент.
8. “Ой лопнув обруч”. Українська народна пісня.
9. “Сусідка”. Українська народна пісня.

IV семестр

1. Герхон Є. Повітряна кукурудза.
2. Комраков Г. В старому парку.
3. Купревич В. Подорож у Мосальськ.
4. Лисенко-Дністровський М. Прелюд.
5. Огінський М. Полонез.
6. Рота Н. Мелодія з кінофільму “Хресний батько”.

7. Чаплін Ч. Куплети безробітного (з музики до кінофільму “Вогні великого міста”).
8. Шопен Ф. Прелюдія *c-moll*.
9. Шопен Ф. Прелюдія *A-dur*.
10. Шопен Ф. Прелюдія *d-moll*.
11. “Зацвіли фіалочки”. Українська народна пісня. Обр. Лапченка.
12. “Очи черные”. Старовинний рос. романс. Обр. О. Денисова.
13. “Рева та стогне Дніпр широкий.” Укр. нар. пісня. Обр. Ленеца.
14. “Щедрик”. Укр. нар. пісня. Обр. М. Леонтовича.
15. “Якби мені не тиночки”. Укр. нар. пісня.

V семестр

1. Бетховен Л. Соната № 14 (“Місячна”). Ч. I.
2. Бетховен Л. Шотландська пісня.
3. Боккеріні Л. Менует.
4. Вівальді А. Концерт *d-moll*. Частина II.
5. Дворжак А. Слов’янський танець № 2.
6. Дога Є. Вальс із к/ф “Мій ніжний і лагідний звір”.
7. Дога Є. Портрет з к/ф “Портрет дружини художника”.
8. Жданов А. Прелюд.
9. Лисенко-Дністровський М. Прелюд.
10. Морія П. Гавот.
11. Моцарт В.А. “Лакрімоза”.
12. Сен-Санс К. Лебідь.
13. Стеценко К. Вечірня пісня.
14. Хласні П. Іспанський танець.
15. Шамо І. Осіннє золото.
16. “Степь да степь кругом”. Рос. нар. пісня. Обр. Б. Александрова.

VI семестр

1. Бах Й. С. Скерцо із Сюїти сі-мінор.
2. Бізе Ж. Увертюра до опери “Кармен”.
3. Бізе Ж., Щедрін Р. Танець з “Кармен-сюїти”.
4. Глебов Є. Танець.
5. Дербенко Є. Російська мініатюра.
6. Лей Ф. Історія кохання (з музики до к/ф “Історія кохання”).

7. Молчанов К. Вальс з к/ф “А зорі тут тихі”.
8. Орлов Я. Марш “Богдан Хмельницький”.
9. Петров А. Вальс з к/ф “Бережись автомобіля”.
10. Піццигоні П. “Світло і тіні” (Вальс-мюзет.)
11. Рахманінов С. Вступ до опери “Алеко”.
12. Свиридов Г. Вальс з музичних ілюстрацій до повісті О. Пушкіна “Заметіль”.
13. Хабаров В. “Ключ-камінь”.

VII семестр

1. Бабаджанян А. Елегія.
2. Вівальді А. Концерт фа-мінор, “Зима” з циклу “Пори року”. Частина I.
3. Гріг Е. Пісня Сольвейг з сюїти “Пер Гюнт”.
4. Гріг Е. Танець Анітри (з музики до драми Ібсена “Пер Гюнт”).
5. Дога Є. Сонет для клавесина з оркестром.
6. Журбін О. Концертна бурлеска.
7. Іванов В. Парафраз на тему рос. нар. пісні “Утушка луговая”.
8. Каччіні Д. “Аве Марія”.
9. Косенко В. Етюд-гавот.
10. Моцарт В.А. Маленька нічна серенада.
11. М’ясков К. “Світанок” з сюїти “Ранок у юннатів”.
12. Пашкевич А. “Мамина вишня”.
13. Свиридов Г. Романс з музичних ілюстрацій до повісті О. Пушкіна “Заметіль”.
14. Свиридов Г. “Тройка” з музичних ілюстрацій до повісті О. Пушкіна “Заметіль”.
15. Скорик М. Мелодія з к/ф “Високий перевал”.
16. Табачник Я. Угорські мелодії.
17. Харіто М., сл. В. Шумського. “Відцвіли хризантеми”.

VIII семестр

1. Бетховен Л. Увертюра “Егмонт”.
2. Біберган В. Арія.
3. Бізе Ж. Менует з сюїти “Арлезіанка”.
4. Гаврилін В. Тарантелла з балету “Анюта”.

5. Лисенко М. Увертюра до опери "Наталка-Полтавка".
6. Марченко І. Оркестрова поема "Степом, степом".
7. Тamarin І. Музичний привіт.
8. Петров А. "Ранок" з к/ф "Службовий роман".
9. Чайковський П. Інтродукція до опери "Пікова дама".
10. Чайковський П. Сцена з балету "Лебедине озеро".
11. Шуберт Ф. Симфонія № 8 ("Незакінчена").

ПРИБЛИЗНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ

1. Проаналізуйте основні етапи історії становлення і розвитку диригування. Назвіть видатних диригентів минулого і сучасності.
2. Диригування. Тактування. Визначте, що є спільним у диригуванні і тактуванні і які основні відмінності.
3. Дайте визначення поняттю "Диригентський апарат" і проаналізуйте його будову. Доведіть значення правильної постановки диригентського апарату.
4. Дайте визначення терміну "Диригентський жест" і проаналізуйте його будову. Назвіть типи диригентських жестів.
5. Висотні позиції рук. Аргументуйте необхідність зміни позиції рук у диригуванні.
6. Витримані звуки. Проаналізуйте відображення метроритмічної будови мелодії в диригентських жестах.
7. Дайте визначення терміну "ауфтакт" і проаналізуйте його види.
8. Проаналізуйте функції рук у диригуванні.
9. Наведіть приклади основних штрихів у диригуванні і визначте, в чому полягає відмінність у виконанні їх диригентським жестом.
10. Амплітуда диригентських жестів. Охарактеризуйте зміну амплітуди жестів рук диригента під час виконання творів у повільних, помірних і швидких темпах при різних штрихах і динаміці.
11. Типи диригентських жестів. Аргументуйте необхідність використання різних типів диригентських жестів у залежності від динамічних відтінків і темпів.
12. Партитура, дирекціон, клавір. Проаналізуйте види партитур і порядок розташування груп та окремих партій.
13. Динамічні відтінки. Динамічна шкала. Проаналізуйте, яких змін диригентського жесту вимагає показ зміни динамічних відтінків (поступова і раптова зміна).
14. Метрична будова простих і складних розмірів. Охарактеризуйте складні розміри, проаналізуйте способи виконання творів, написаних у складних розмірах у повільних і швидких темпах.
15. Однорідні і мішані складні розміри. Наведіть приклади складних мішаних розмірів і проаналізуйте їх будову. Аргументуйте залежність вибору схеми від метричної будови такту.

16. Темпи. Зміна темпу і відображення її в жестах диригента. Проаналізуйте дії диригента при виконанні творів, у яких є раптова і поступова зміна темпів.
17. Дайте визначення терміну “фермата”. Проаналізуйте види фермат і аргументуйте техніку виконання.
18. Фермата та її види. Проаналізуйте способи диригування зніманих і незніманих фермат. Обґрунтуйте, від чого залежить тривалість фермати.
19. Акцент. Синкопа та її види. Дайте визначення термінам і проаналізуйте техніку виконання диригентським жестом.
20. Акомпанемент. Речитатив. Каденція. Дайте визначення термінам і проаналізуйте техніку виконання диригентським жестом. Охарактеризуйте роботу диригента над акомпанементом.
21. Диригування творів, написаних у швидких темпах. Обґрунтуйте доцільність використання скорочених схем у диригуванні. Аргументуйте використання однодольної схеми.
22. Диригування творів, написаних у повільних темпах. Доведіть доцільність використання “дроблення долей” у диригентському жесті.
23. Перемінні метри. Проаналізуйте дії диригента при виконанні творів, у яких є зміна розмірів.

При всіх формах студент повинен продемонструвати теоретичні знання та практичні навички виконання творів.

Теоретична частина складається із завдань, які мають аналітичний характер, при вирішенні яких студент має показати не лише репродуктивну, а і творчу розумову діяльність. Студент повинен дати вичерпну відповідь, яка вимагає логічного мислення та аргументованих висновків, грамотного висловлення власних суджень та їх обґрунтування.

Практична частина. Продиригувати 2–3 твори художнього репертуару, що дає змогу перевірити вміння свідомо застосовувати теоретичні знання та набуті практичні навички для вирішення конкретного завдання – якісного виконання творів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за чотирибальною системою:

“5” – відмінно, “4” – добре, “3” – задовільно, “2” – незадовільно.

Оцінка “відмінно” виставляється при умові, якщо студент показав високий рівень теоретичної і практичної підготовки:

- аргументовано та логічно відповів на питання, грамотно висловив та обґрунтував свої судження, демонструючи творчу розумову діяльність;
- у практичній частині проявив творчу ініціативу, продемонстрував власний диригентський стиль; диригування студента емоційно-насичене, що свідчить про розуміння характеру і змісту музики, її стиль; досконало володіє диригентською технікою.

Оцінка “добре” виставляється при умові, якщо студент показав достатній рівень теоретичної і практичної підготовки:

- дав аргументовані відповіді на поставлені питання, але допустив несуттєві неточності;
- належно продиригував музичні твори, виконання яких свідчить про добре володіння диригентською технікою – жести точні, лаконічні, відтворюють характер музичного матеріалу, але у трактуванні твору допущені незначні неточності.

Оцінка “задовільно” виставляється, якщо студент показав середній рівень теоретичної і практичної підготовки:

- виклав матеріал неповно, непослідовно, допустив неточності у визначенні понять;
- продиригував музичні твори, в основному володіє технікою диригування.

Оцінка “незадовільно” виставляється при умові, якщо студент не показав теоретичних і практичних знань з предмету:

- знання розрізнені, безсистемні, допущені помилки у визначенні понять;
- при диригуванні творів видно, що студент слабо володіє технікою диригування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Барсова І. Книга про оркестр. – К.: Музична Україна, 1981.
2. Безбородова Л. А. Дирижирование. – М.: Просвещение, 1985.
3. Ержемский Г. Л. Психология дирижирования. – М.: Музыка, 1988.
4. Иванов-Радкевич А. П. Воспитание дирижера. – М.: Музыка, 1973.
5. Канерштейн М. М. Вопросы дирижирования. – М.: Музыка, 1972.
6. Колесса Н. Ф. Основы техники дирижирования. – К.: Музична Україна, 1981.
7. Кофман Р. Виховання диригента: психологічні особливості. – К.: Музична Україна, 1970.
8. Малько И. Основы техники дирижирования. – Л.: Музыка, 1965.
9. Маталаев Л. Н. Основы дирижерской техники. – М.: Сов.композитор, 1986.
10. Мусин И. А. О воспитании дирижера. – Л.: Музыка, 1987.
11. Ольхов К. Теоретические основы дирижерской техники. – Л., 1970.
12. Поляков О. И. Язык дирижирования. – К.: Музична Україна, 1987.
13. Разумний І. Практичний посібник з диригування. – К.: Музична Україна, 1967.
14. Хайкин Б. Э. Беседы о дирижерском ремесле. Статьи. – М.: Советский композитор, 1984.